

25.03.2024

WPLYNEŁO

Dr hab. Anna Golejewska, prof. UG
Wydział Ekonomiczny
Uniwersytet Gdański

Sopot, 15.03.2024

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr Karoliny Palimąki pt. „ZRÓWNOWAŻONA KONKURENCYJNOŚĆ REGIONÓW W POLSCE” napisanej pod kierunkiem promotora dr hab. Macieja Czaplewskiego, prof. US oraz promotora pomocniczego dr inż. Elżbiety Ociepy-Kicińskiej

Ocena wyboru tematu pracy, celów i hipotez badawczych

Magister Karolina Palimąka za przedmiot rozprawy doktorskiej wybrała zrównoważoną konkurencyjność regionów. Głównym celem badawczym dysertacji jest „ocena poziomu zrównoważonej konkurencyjności regionów w Polsce, w tym określenie województw wiodących pod tym względem”. Pojęcie zrównoważonej konkurencyjności (ang. *sustainable competitiveness*) w literaturze przedmiotu pojawiło się stosunkowo niedawno. Pierwszy formalny dokument wskazujący jednoznacznie na wspólne cele konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju opublikowany został z inicjatywy Komisji Europejskiej w 2016 r. Tym samym podjęta w dysertacji tematyka jest jak najbardziej aktualna, ważna i ciekawa badawczo, a sam wybór tematu pracy należy uznać za uzasadniony. Badań tego typu jest stosunkowo niewiele, a przedstawiona rozprawa stanowi ważny wkład, w szczególności do analiz empirycznych poświęconych Polsce w tym zakresie.

Autorka proponuje 6 celów pomocniczych, stanowiących kolejne etapy przeprowadzonych badań, którym w czytelny sposób przyporządkowuje poszczególne rozdziały pracy. Doktorantka formułuje główną hipotezę badawczą następującej treści: „Czynniki społeczne i środowiskowe obok ekonomicznych kształtują konkurencyjną pozycję regionu prowadząc do równoważenia jego rozwoju”. Odnosząc się do przytoczonej powyżej hipotezy głównej, Autorka stawia dwie hipotezy pomocnicze:

1. „W perspektywie długoterminowej zrównoważony rozwój i konkurencyjność na poziomie regionów to dwa uzupełniające się czynniki w procesie realizacji pożądanego rozwoju regionalnego, a ich spójność określa koncepcja zrównoważonej konkurencyjności”,

2. *„Ocena pozycji konkurencyjnej regionów z uwzględnieniem czynników prospołecznych i środowiskowych wymaga zbudowania zintegrowanego wskaźnika zrównoważonej konkurencyjności regionu”.*

W hipotezie głównej Doktorantka słusznie wskazuje, że nie tylko czynniki gospodarcze, ale również środowiskowe i społeczne określają konkurencyjność regionu. O ile pierwsza część tak sformułowanej hipotezy nie budzi moich zastrzeżeń, o tyle w przypadku jej drugiej części mam pewne wątpliwości. Wynikać z niej mogłoby bowiem, w mojej ocenie, że to konkurencyjność jest warunkiem rozwoju. Czy takie były intencje Doktorantki?

W przypadku drugiej hipotezy pomocniczej można odnieść wrażenie, że budowa zintegrowanego wskaźnika to jedyna metoda oceny pozycji regionów w zakresie zrównoważonej konkurencyjności. Sugerowałabym raczej zastąpienie słowa „wymaga” na „jest możliwa”.

Wskazane w dysertacji cele i hipotezy zostały, poza drobnymi uwagami, sformułowane poprawnie i odpowiadają wymogom stawianym rozprawom doktorskim. Zdecydowały one o zakresie badań i strukturze pracy omówionych w kolejnej części recenzji.

Formalna ocena struktury pracy

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska liczy 197 stron. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów zasadniczych, zakończenia, streszczeń w języku polskim i angielskim, bibliografii, spisu tabel i rysunków. Ogólna struktura pracy jest poprawna i odpowiada wymogom rozprawy doktorskiej. Przejścia myślowe do poszczególnych rozdziałów stanowią logiczną konsekwencję uprzednio przeprowadzonych analiz. Logikę powiązań Doktorantka prezentuje we wstępie pracy, również w czytelnej formie graficznej. W pierwszym rozdziale Autorka przedstawia zagadnienie zrównoważonego rozwoju i genezę jego koncepcji. Następnie omawia to pojęcie na poziomie regionu, wskazując na rolę polityki rozwoju regionalnego. W kolejnym rozdziale Doktorantka wyjaśnia pojęcie konkurencyjności i jej znaczenie dla gospodarki krajowej i regionalnej. Trzeci rozdział łączy w sobie oba wcześniej omówione pojęcia na poziomie regionów. Autorka wskazuje w nim na spójność koncepcji konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju regionów. Dokonano w nim przeglądu literatury w kontekście dotychczasowych badań na poziomie regionów, w każdym z tych obszarów z osobna. Czwarty rozdział prezentuje koncepcję zrównoważonej konkurencyjności regionu. W tym rozdziale Autorka dokonuje również przeglądu dotychczasowych badań w analizowanym obszarze, na podstawie którego

proponuje zestaw zmiennych opisujących zrównoważoną konkurencyjność regionu i wykorzystanych w budowie miernika syntetycznego zaprezentowanego w ostatnim rozdziale dysertacji. Piąty rozdział zawiera wyniki analizy zrównoważonej konkurencyjności regionów w Polsce w oparciu o metodę porządkowania liniowego. Wyjaśniono w nim metodykę badania, a na podstawie otrzymanych wyników zaproponowano kierunki rozwoju i rekomendacje działań, jakie regiony powinny podjąć celem poprawy dotychczasowej pozycji w rankingu zrównoważonej konkurencyjności województw. W odniesieniu do przyjętej struktury rozprawy uważam, że wskazanym byłoby wprowadzenie większej liczby podrozdziałów, co w mojej ocenie wymusiłoby na Doktorantce większe uporządkowanie i skutkowałoby lepszą „czytelnością” zamieszczonych treści. Mogłoby się to okazać przydatne w przypadku, gdyby Doktorantka zdecydowała się na publikację swojej rozprawy.

Szczegółowa ocena rozprawy

Przedłożona do recenzji dysertacja ma wiele zalet, świadczących o dojrzałości Doktorantki. Autorka potwierdza w niej dobrą znajomość literatury przedmiotu z zakresu konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju, miar stosowanych w analizie badanych pojęć i metod statystycznych wykorzystywanych w pozycjonowaniu regionów. Uznanie budzi wysiłek badawczy włożony w powstanie pracy i wysoki poziom zaangażowania w realizację postawionego celu badawczego. Praca została napisana dobrym i fachowym językiem, jakkolwiek miejscami Autorka mogłaby napisać ją bardziej zwięźle, zwłaszcza w przypadku odniesień do poziomu krajowego. W rozprawie pojawiają się drobne niedociągnięcia językowe i stylistyczne, łatwe do wyeliminowania przed potencjalną publikacją dysertacji. W dysertacji Doktorantka potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zdobyła doświadczenie publikując samodzielnie i we współautorstwie artykuły poświęcone między innymi rolnictwu, zrównoważonemu rozwojowi, czy przedsiębiorczości, co potwierdza załączony wykaz publikacji. Przedłożona rozprawa doktorska stanowi ważny wkład w analizę stosunkowo nowego pojęcia zrównoważonej konkurencyjności regionów. Doktorantka proponuje ocenę pozycji konkurencyjności regionów z uwzględnieniem czynników społecznych i środowiskowych w oparciu o zintegrowany wskaźnik zrównoważonej konkurencyjności, co według mojej wiedzy, stanowi nowe podejście w stosunku do analizy tego pojęcia na poziomie regionalnym w Polsce. Niniejszym, rozprawa spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Wyżej wymienione zalety nie oznaczają, że praca nie posiada pewnych mankamentów. Wśród nich można wymienić między innymi brak szerszych odniesień do najnowszej literatury światowej. Dotyczy to zwłaszcza dokonanych przez Autorkę przeglądów badań empirycznych. Nie ma wątpliwości, że Doktorantka zna literaturę przedmiotu, o czym świadczy między innymi imponująca liczba wykorzystanych pozycji (łącznie ze źródłami dodatkowymi 222 pozycje), głównie jednak polskojęzyczną. Odnoszę również wrażenie, że Autorka zbyt dużo uwagi poświęca definicjom, a zbyt mało teoriom, zwłaszcza rozwoju regionalnego. Nawet, jeśli zostały wymienione, to wymagają rozwinięcia, aktualizacji i uporządkowania. Zabrakło również szerszych odniesień i rekomendacji na podstawie wyników analizy empirycznej przeprowadzonej w ostatnim rozdziale. W mojej ocenie, potraktowano je wybiórczo. Można byłoby bowiem spróbować pokusić się o rekomendacje w zakresie poprawy zrównoważonej konkurencyjności dla indywidualnych regionów/województw i/lub wybranych obszarów analizy. Przechodząc do bardziej szczegółowego omówienia poszczególnych rozdziałów rozprawy doktorskiej chciałabym zwrócić uwagę na kilka kwestii, które nie podważają pozytywnej oceny całej pracy. Traktuję je bardziej jako polemikę z Doktorantką, wyrażając nadzieję, że przynajmniej część z nich okaże się przydatna w przypadku, gdyby Doktorantka zdecydowała się na publikację rozprawy.

W pierwszym rozdziale Autorka prezentuje szczegółowo konceptualizację i rozwój pojęcia zrównoważonego rozwoju, wskazując słusznie na kojarzenie tego pojęcia przez lata z działaniami na rzecz środowiska. Podkreśla wielowymiarowy charakter koncepcji i wskazuje na zależności i złożoność relacji występujących pomiędzy wymiarem ekonomicznym, ekologicznym i społecznym. W pierwszym podrozdziale czyni to na poziomie kraju, by następnie w sposób płynny przejść do poziomu regionalnego w kolejnym podrozdziale. O ile przegląd definicji analizowanych pojęć został potraktowany szczegółowo i nie budzi zastrzeżeń, o tyle w przypadku zaledwie wspomnianych, w dodatku nie najnowszych, teorii ekonomicznych, istotnych dla analizowanego pojęcia, czuję pewien niedosyt. Doktorantka, w kontekście zagadnienia zrównoważonego rozwoju, wspomina o teorii klasycznej, neoklasycznej, szkole postkeynsofskiej i podejściu instytucjonalno-funkcjonalnym. Jednym z wymiarów rozwoju zrównoważonego pozostaje nadal rozwój gospodarczy. Autorka pomija całkowicie modele wzrostu gospodarczego, które pozwalają zrozumieć i prognozować dynamikę rozwoju gospodarczego. Właściwe zrozumienie i wykorzystanie tych modeli stanowi warunek tworzenia bardziej zrównoważonych i efektywnych polityk gospodarczych, które sprzyjają wzrostowi i rozwojowi społeczeństwa. W mojej ocenie warto byłoby w tym miejscu

wspomnieć chociażby o takich nazwiskach jak Romer, Lucas, Solow, Grossman i Helpman, czy Aghion i Howitt. Jak podkreśla Autorka na str. 15 rozprawy „*Wzrost, szczególnie gospodarczy, może nastąpić bez rozwoju, jednak nie jest możliwym, aby rozwój nastąpił bez wzrostu*”. Proponowałabym również odwołanie się w tym podrozdziale do nadal nie idealnych, ale stale ulepszanych miar takich jak: *Green Gross Domestic Product*, który mierzy wpływ wzrostu na środowisko naturalne, miernika trwałego dobrobytu ekonomicznego: *Index of Sustainable Economic Welfare*, czy wskaźnika autentycznego postępu: *Genuine Progress Indicato*.

W podrozdziale 1.2 Doktorantka prezentuje koncepcję zrównoważonego rozwoju regionów. Wyjaśnia w nim pojęcie regionu, różnice między rozwojem regionu i rozwojem regionalnym, oraz pojęcie zrównoważonego rozwoju regionalnego/regionu. W mojej ocenie, w przypadku tego podrozdziału, można byłoby poświęcić więcej uwagi pojęciu regionu w różnych ujęciach oraz jego typologiom. Ale oczywiście jest to sprawa konwencji. Byłam nieco zdziwiona faktem, że w pracy nie odniesiono się do pojęć konwergencji i dywergencji/polaryzacji, nierozzerwalnie związanych z pojęciem rozwoju regionalnego. Zabrakło tu również szerszego odniesienia do teorii rozwoju regionalnego, w tym między innymi do tzw. „nowego regionalizmu” (klastry, środowisko innowacyjne, regiony uczące się i Regionalne Systemy Innowacji).

W podrozdziale 1.3. Doktorantka analizuje politykę rozwoju regionalnego jako determinantę zrównoważonego rozwoju regionów. Szczegółowo wyjaśnia pojęcie samej polityki, wskazuje na jej różne poziomy i decydentów odpowiedzialnych za jej tworzenie. Tu sugerowałabym podział na dwa rodzaje polityk, które w literaturze przedmiotu określane są jako inter- i intra-regionalne. Doktorantka, słusznie, podkreśla rolę polityki spójności Unii Europejskiej we „*wspieraniu działań prowadzących do wyrównywania warunków ekonomicznych i społecznych we wszystkich regionach UE*”. W tym miejscu miałabym uwagę dotyczącą sformułowania „*polityka spójności to polityka regionalna*”. Nie są to bowiem pojęcia tożsame. Polityka spójności obejmuje znacznie szerszy zakres interwencji publicznej. Można ją interpretować jako ogólną politykę rozwoju społeczno-gospodarczego, która oprócz problemów o charakterze regionalnym obejmuje również aspekty horyzontalne i makroekonomiczne.

W drugim rozdziale Doktorantka analizuje konkurencyjność jako kategorię ekonomiczną, jako czynnik dynamizujący gospodarkę i jako czynnik rozwoju regionów. W sposób kompleksowy wyjaśnia pojęcie konkurencyjności, jej rodzaje i poziomy. Wskazuje czynniki wpływające na konkurencyjność i rozwój społeczno-gospodarczy. Analizuje podejście do zagadnienia konkurencyjności regionów według wybranych teorii ekonomicznych, źródła jego przewagi

konkurencyjnej i determinanty konkurencyjności. Należy docenić wnikliwe badania teoretyczne Autorki. Doktorantka stwierdza, że pojęcie konkurencyjności nie można uznać za „*termin o charakterze wyłącznie pozytywnym*”. To stwierdzenie pozostaje dla mnie niejasne i wskazane byłoby, aby Autorka je rozwinęła. Zakładam, że z punktu widzenia Doktorantki i całej rozprawy, szczególnie istotny jest prawdopodobnie podrozdział poświęcony konkurencyjności jako czynnikowi rozwoju regionów. Autorka wymienia tu i poprawnie analizuje czynniki budujące konkurencyjność regionu, pomijając niestety rolę ekosystemu innowacji. Może warto byłoby ją uwzględnić w dobie gospodarki opartej na wiedzy? W konkluzji, Autorka stwierdza, że „...*konkurencyjność regionu jest zjawiskiem zależnym od procesów rozwoju regionalnego. Właściwie, to rozwój regionu oddziałuje na konkurencyjność.*” (str. 75). Wydaje mi się, że z takim stwierdzeniem należy być ostrożnym, bowiem w literaturze przedmiotu pytanie o relacje między konkurencyjnością a rozwojem pozostaje nadal otwarte. Podlega raczej weryfikacji empirycznej, nie dając jednoznacznych wyników. Niemniej jednak, skoro Doktorantka dochodzi do takich wniosków, może warto byłoby rozważyć zmianę tytułu podrozdziału 2.3., która wskazuje na sytuację odwrotną, mianowicie, że to konkurencyjność jest czynnikiem warunkującym rozwój regionów. Można byłoby zastanowić się nad tytułem, który nie wskazuje kierunku tych zależności jednoznacznie typu: *konkurencyjność a rozwój regionów*. Pozostawiam Doktorantce tę kwestię do rozważenia.

W rozdziale trzecim Autorka łączy oba wcześniej analizowane pojęcia konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju regionów. Dokonuje szerokiego przeglądu badań empirycznych w obszarze konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju regionów. Prezentuje wybrane podejścia w sposób czytelny, w formie tabelarycznej. W ostatnim podrozdziale dowodzi spójności obu koncepcji i potwierdza istotność podjętego tematu. Jako wspólny czynnik trzech celów funkcjonowania regionów słusznie wskazuje poziom życia ludności. W podsumowaniu Autorka stwierdza, że „*region nie musi decydować się na wybranie tylko jednej ścieżki rozwoju, czyli może być jednocześnie konkurencyjnym w sensie ekonomicznym, realizując założenia idei zrównoważonego rozwoju tj. dbać o potrzeby społeczeństwa i środowiska naturalnego*”. Wywód przeprowadzony w tym rozdziale jest spójny i logiczny. W przeglądzie badań empirycznych Autorka mogłaby, w mojej ocenie, dokonać szerszego przeglądu literatury światowej, zwłaszcza jeśli chodzi o stosowaną metodykę badań. Mogłaby również szerzej opisać wady i zalety metod wykorzystywanych w ocenie zjawiska konkurencyjności, co byłoby szczególnie istotne w kontekście zaproponowanej w dysertacji drugiej hipotezy pomocniczej. Autorka krótko sygnalizuje metody na str. 79 dysertacji, wskazując na modele syntetyczne, jako

te najczęściej stosowane w praktyce. Może Doktorantka mogłaby postarać się porównać w sposób syntetyczny metody stosowane w skali świata?

Przedmiotem analizy czwartego rozdziału jest zrównoważona konkurencyjność regionu. Autorka wyjaśnia tu koncepcję zrównoważonej konkurencyjności, dokonuje przeglądu analiz empirycznych i analizy wskaźników wykorzystywanych w analizie tego pojęcia. Doktoranta w przekonujący sposób dowodzi aktualności podjętego tematu i potrzeby jego analizy. Przeprowadzony przegląd literatury i wskazane w nim przesłanki potwierdzają potrzebę pomiaru zarówno zrównoważonego rozwoju jak i konkurencyjności na poziomie regionów. Autorka podkreśla, że *„brak powszechnie wykorzystywanego wskaźnika poziomu zrównoważonej konkurencyjności regionów uwarunkowany jest ograniczonym dostępem do danych charakteryzujących środowiskowy i społeczny obszar funkcjonowania regionu”*. W pełni zgadzam się z Doktorantką w tym zakresie. Za imponujący można uznać przegląd miar wykorzystywanych w badaniach nad zrównoważoną konkurencyjnością, który potwierdza duży wysiłek włożony przez Doktorantkę w powstanie tej rozprawy. W podrozdziale 4.3. Autorka prezentuje zmienne charakteryzujące zrównoważoną konkurencyjność regionu wykorzystane przez nią w ostatnim, empirycznym rozdziale pracy. W mojej ocenie mogłyby one zostać przedstawione przez Doktorantkę w kolejnym rozdziale, ale to oczywiście kwestia przyjętej konwencji.

Ostatni, empiryczny rozdział pracy, zawiera wyniki badań własnych Autorki. W pierwszej kolejności Doktorantka wyjaśnia zastosowaną metodę badawczą, wskazując na jej silne strony i ograniczenia. W pracy zastosowano podejście wielowymiarowej analizy porównawczej z wykorzystaniem syntetycznego miernika rozwoju. Doktorantka, jak sama podkreśla *„postanowiła zastosować (tę metodę) przede wszystkim ze względu na możliwość sprowadzenie wszystkich cech do jednej wartości, powszechność zastosowania szczególnie dla wstępnych etapów badań, jak relatywna łatwość w analizie i interpretacji wyników, co niewątpliwie przekłada się na dalsze możliwości implikacyjne wyników niniejszej pracy.”* Po prezentacji miar wykorzystanych w analizie, dokonanych jeszcze w poprzednim rozdziale, Autorka wyjaśnia kolejne etapy przeprowadzonego badania. W dalszej kolejności omawia wyniki, dokonuje ich oceny i finalnie w podrozdziale 5.3 wskazuje kierunki rozwoju i rekomendacje. Przeprowadzony wywód jest spójny i logiczny. Cytując Doktorantkę *„Z uwagi na to, że nie wypracowano ogólnie obowiązującej i powszechnie akceptowanej procedury wyboru zmiennych, nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy bardziej odpowiednim jest*

kierowanie się kryterium zmienności czy korelacji, lub wprowadzeniem zróżnicowanych wag wyrażających relatywną ważność zmiennych”. Jednocześnie, w zakończeniu (str. 166) Autorka pisze „Dobór i wybór zmiennych do badania nie jest zadaniem prostym, gdyż każdy region posiada swoją specyfikę, dlatego też stosowanie tej samej listy zmiennych wiąże się z ryzykiem pominięcia pewnych cech, jakie dla danego regionu mogą mieć istotne znaczenie, jednak w ogólnej ocenie wykazują niewielką istotność.” W związku z powyższym mam kilka pytań do Doktorantki:

1. Jakimi kryteriami kierowała się w przeprowadzonej przez Nią analizie?
2. Co zadecydowało o wyborze tych, a nie innych zmiennych?
3. Na jakiej podstawie Doktorantka twierdzi, że w przypadku Polski i polskich regionów to właśnie te wybrane przez Nią zmienne najlepiej charakteryzują zrównoważoną konkurencyjność?
4. Jakie miary rozważała Autorka, ale nie wykorzystała ich w analizie i co było tego powodem?
5. Czy Autorka rozważała uwzględnienie miar kapitału społecznego lub ich *proxy*?
6. Czy w przypadku miar środowiskowych Doktorantka brała pod uwagę wydatki ponoszone w regionach na ochronę środowiska? Mogłoby to w mojej ocenie zmienić nieco obraz województw w „obszarze” środowiskowym.

Na str. 148 rozprawy Doktorantka pisze, że zmiennym „*przypisano to samo znaczenie*”. Tymczasem wśród siedmiu miar z obszaru gospodarki, trzy: 3, 5 i pośrednio 7 stanowią miary potencjału innowacyjnego. Jeśli dobrze rozumiem, w przeprowadzonej analizie, w obszarze gospodarczym innowacje (łącznie) ważą najwięcej? W przypadku miar GOSP-3 i GOSP-5 należy zwrócić uwagę na to, że działalność innowacyjna obejmuje również działalność B+R (definicja GUS).

Badaniem objęto województwa w Polsce w latach 2012-2021, czyli 16 spośród 17 regionów NUTS 2. Na wybranym do analizy poziomie problematyczną pozostaje kwestia województwa mazowieckiego i wyodrębnienia, na cele polityki regionalnej UE, 17 NUTS 2 - regionu warszawskiego stołecznego. Doktorantka analizuje regiony administracyjne/województwa, co jest w dużej mierze podyktowane dostępem do danych. W mojej ocenie, analiza województwa mazowieckiego jako całości może jednak skutkować pewnymi ograniczeniami wartości poznawczych przeprowadzonej analizy.

W podrozdziale 5.2. Autorka w ciekawy, rzeczowy i przejrzysty sposób prezentuje porządkowanie liniowe województw ze względu na poziom zrównoważonej konkurencyjności

oraz ocenę wyników. Autorka przedstawia i analizuje zmiany na przestrzeni lat. Robi to w sposób poprawny. Szczególną uwagę Doktorantka poświęca dwóm województwom: dolnośląskiemu i zachodniopomorskiemu. Tu muszę przyznać, że czuję spory niedosyt. W związku z zaproponowanym celem badawczym, liczyłam na to, że część empiryczna pracy będzie bardziej obszerna. Tymczasem podrozdział 5.2 zatytułowany „Porządkowanie liniowe województw ze względu na poziom zrównoważonej konkurencyjności regionów wraz z oceną wyników” to zaledwie 12 stron. Dodatkowe 4 strony stanowią „Kierunki rozwoju i rekomendacje”. Spodziewałam się, że Autorka na podstawie przeprowadzonych, uznanych przeze mnie za potrzebne i ciekawe poznawczo, badań spróbuje przeanalizować wszystkie województwa, może stwierdzi ich podobieństwa, pogrupuje i zaproponuje rekomendacje chociażby dla grup województw. Takie wnioski i rekomendacje miałyby, według mnie, większą wartość „praktyczną”. W mojej ocenie, Doktorantka mogłaby również, dodatkowo, przeprowadzić porządkowanie liniowe dla każdego z trzech analizowanych obszarów z osobna, co pozwoliłoby na szczegółową analizę każdego z aspektów zrównoważonej konkurencyjności na poziomie polskich regionów. To oczywiście propozycja do dyskusji i być może rozważenia i wykorzystania przez Doktorantkę w kolejnych badaniach.

Wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska mgr Karoliny Palimąki stanowi oryginalne rozwiązanie podjętego problemu badawczego. Dysertacja posiada cenne walory naukowe i poznawcze. Tym samym wzbogaca istniejący dorobek w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, przede wszystkim w zakresie stosunkowo nowego i ważnego pojęcia jakim jest zrównoważona konkurencyjność.

Doktorantka zrealizowała postawione we wstępie dysertacji cele badawcze, wykazując się:

- dobrą ogólną wiedzą teoretyczną,
- umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych, oraz
- umiejętnością interpretowania wyników i formułowania wniosków.

Przedstawione w recenzji uwagi mają jedynie charakter polemiczny i porządkujący i nie umniejszają merytorycznej wartości pracy. Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty rozprawy, stwierdzam że recenzowana rozprawa doktorska mgr Karoliny Palimąki pt. „Zrównoważona konkurencyjność regionów w Polsce” napisana pod kierunkiem promotora dr hab. Macieja Czaplewskiego, prof. US oraz promotora pomocniczego dr inż. Elżbiety Ociepy-Kicińskiej spełnia wymagania określone w art. 187 ust. 1-2 ustawy z dnia 20 lipca 2018

r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.). Wnioskuje zatem do Rady Naukowej Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Szczecińskiego o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

Sopot, 15.03.2024

dr hab. Anna Golejewska, prof. UG

